

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

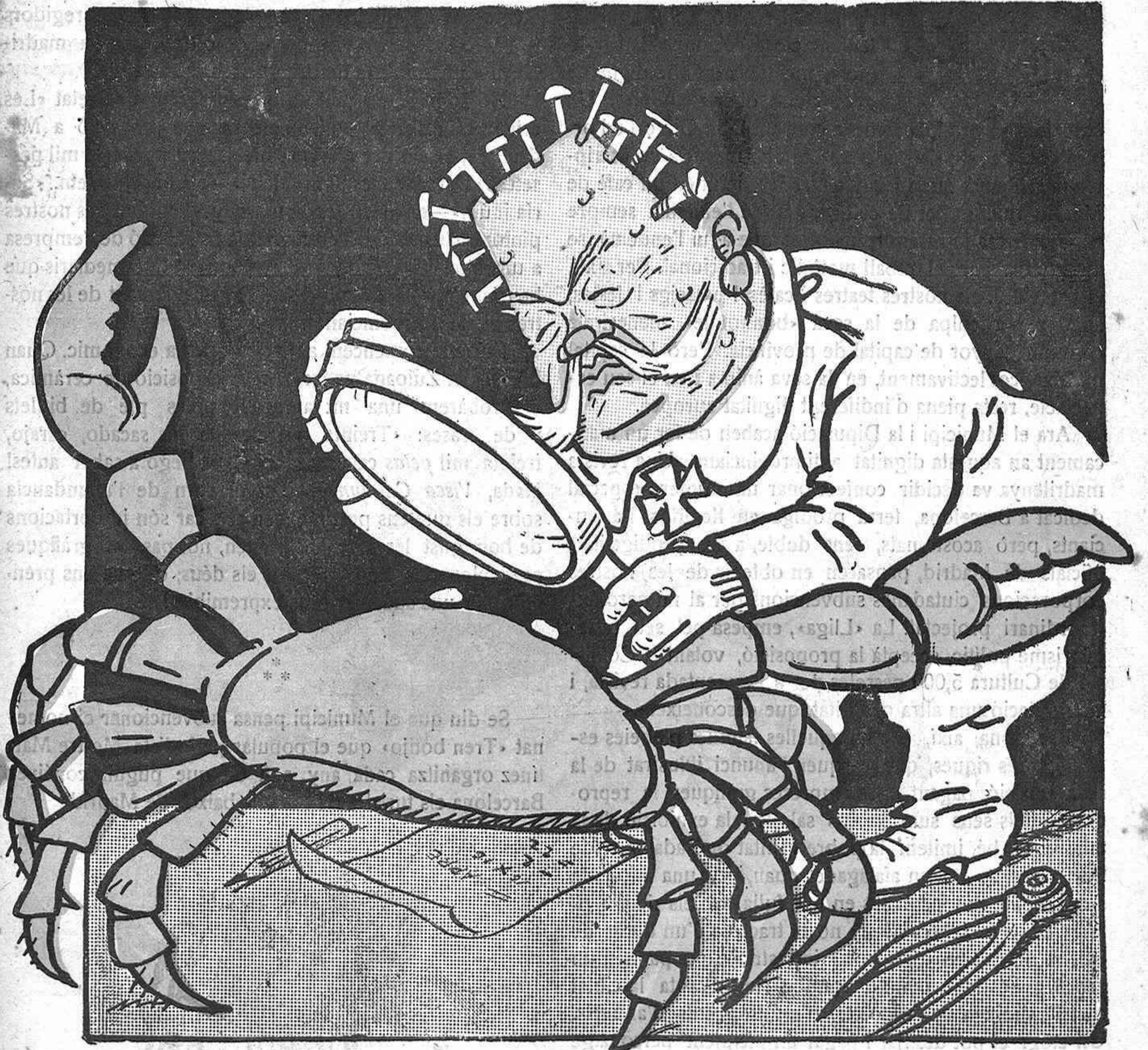

Núm. 1996 ————— Any XXXIX

BARCELONA 30 DE MARÇ DE 1917

PERIÓDIC HUMORÍSTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

EL CRANC DE L'HINDERBURG

—Realment, aquestes bestioletes són les mestres de l'estrategia...

PROVINCIANISME

QUEDAVEM els barcelonins una mica provincians pel nostre gust de les coses típiques i els nostres hàbits democràtics, però la ciutat, turbulenta, viciosa, cosmopolita i poliglota, mostrava un aire digne de gran ciutat oberta al món. Un barceloní se produïa sempre com un Don Gonçal o l'orgull del gec, en dia de festa. Un dia, me deia un escriptor madrileny, que hi havia més inquietut en un cafè de Madrid que en tot Barcelona, perquè l'endemà sempre en la cort era lo insegur, mentres que aquí l'endemà se assegurava amb el treball metòdic i tradicional. Per això, el barceloní, als nostres teatres i cafès i passeigs i festes, apareix per culpa de la seva «bonhomie» menestrada com un senyor de capital de província. Però la capital mateixa, col·lectivament, en la seva ànima i en el seu espectacle, resta plena d'indiferent dignitat europea.

Ara el Municipi i la Diputació acaben de fer un manament an aquesta dignitat anti-provinciana. Una revista madrilenya va decidir confeccionar un número especial dedicat a Barcelona, terra pròdiga en llegidors i anunciants, però acostumats, sens dubte, a les prodigalitats oficials de Madrid, pensaren en obtenir de les nostres corporacions ciutadanes subvencions per al número extraordinari projectat. La «Lliga», empesa pel seu rastaquerisme polític, acceptà la proposició, votant la Comissió de Cultura 5,000 pessetes per a l'esmentada revista, i la Diputació una altra quantitat, que desconeixem.

Barcelona, així, fa com aquelles famílies plebeies esdevingudes riques, que cerquen l'anunci il·lustrat de la seva posició, pagant a les empreses gràfiques la reproducció dels seus sumptuosos salons i la exhibició de la família. O bé, imitem la pobre vanitat de Badajoz o de Soria que se senten afalagades quan, per una modesta suma, apareixen cantades en una fulla que els dedica *El Herald* o *El Liberal*. I ara no es tractava d'un desig de èmfasi de quatre «parvenus» industrials que paguen un arbre genealògic o un detirambe, sinó de tota la ciutat que s'ofereix a uns reporters o a uns agents d'anuncis. Un elogi el pot desitjar i pagar un incipient personatge o un acadèmic; un anunci editorial un balneari o una platja, però tota una ciutat? Si la iniciativa de la revista trobés auxili en aquells particulars que volguessin un

profit, se comprendria, encara seria excusable, emperò les seccions culturals de nostres més altes institucions, no poden descendir a contractar les lloances hiperbòliques d'una publicació industrial. Primer, per decor; segon, perquè no poden contribuir a un negoci particular. Perquè així el número de la revista elogiadora, el barceloní que l'adquireixi el pagarà doble, com si fós un número cap-i-qua.

No, els nostres regidors i diputats no tenen dret a convertir Barcelona en una ciutat de quarta plana. Ni a usar els cabals barcelonins en estranyes empreses, quan aquí els neguen per a altes empreses. Cada vegada que's té d'adquirir una tela de joves pintors s'ha de sostenir una batalla, i és ben recenta i sorollosa la negativa a comprar un quadre de l'Anglada. Els nostres regidors prefereixen, per lo vist, un número de la revista madrilenya a una pintura de l'Anglada.

No fa gaire, els pintors que integren la societat «Les arts i els artistes», volien celebrar una exposició a Madrid, exposició per a la que precisaven unes tres mil pessetes. «Demaneu-les al municipi» —els hi diguerem. «Seria inútil» —ens respongué un senyor regidor. Els nostres pintors haurien d'haver confiat la realització de l'empresa a uns intermediaris madrilenys, aquests intermediaris que hauràn retornat a Madrid fent-se l'ullet davant de les nostres vanitats provincianes.

I és que comencem a servir de tema econòmic. Quan En Daniel Zuloaga va fer la seva exposició de ceràmica, el trobarem una nit a les Rambles plé de bitllets i de frases: «Treinta mil pesetas he sacado, carajo, treinta mil *pelas* catalanas. ¡Si yo lo llevo a saber antes! Nada, *Visca Catalunya!*» Tot el corn de l'abundancia sobre els que ens portin el seu art, car són importacions de bon gust les que ens plauen, no pas les gràfiques carrinclonerías. Però, per tots els déus, que no ens prenguin per uns sudamericans expremibles!

*
**

Se diu que el Municipi pensa subvencionar el nomenat «Tren botijo» que el popular periodista Mestre Martínez organitza cada any, a fi de que puguin conèixer Barcelona els turistes dels barris baixos de Madrid.

Del Jardí dels humoristes

UNA ENDEVINAIRE

La Marieta, una minyona del rengle de les tontes que acabava d'arribar del poble, tenia entre altres supersticions la mania bestia de posar fè en sonàmbules, curandera i, sobre tot, en aqueixes donotes que anuncien la planeta.

—Quan baixi a Barcelona—sempre deia—me vui fer tirar les cartes, encara que'm costi un duro.

Va arribar l'hora de posar-se a servir i se'n vingué a la ciutat dels comptes... bruts.

I el primer diumenge que va fer festa, després de lligar en la punta del seu mocador de butxaca un parell de duros que havia demanat als amos a compte de la mesada, en companyia d'una noia que servia a la mateixa

escala, que no era tan ximpleta com ella, se'n anà cap a un carreró de Gracia on sabia que hi exercia una endevinadora de gran renom.

—Mals aguanyats quartos que t'hi gastaràs!... li deia pel camí la seva amiga.

—No sé perquè ho dius—responia la Marieta.—Tu ves-te'n rient. Jo lo que sé és que moltes d'aquestes dones que diuen la bonaventura l'encerten de debò.

Arribades a la casa de la cèlebre tiradora, les dues minyones foren rebudes per aquella, amb tot el ceremonial i tota la teatralitat que és de costum en aitals cassos: un senyor vestit d'astròleg, la mestressa o sia la *funcionaria* vestida d'odalisca, una taula amb un cap de mort i un rellotge de sorra; un corb negre dissecat al sostre de la cambra, altre rellotge de paret d'aquells que a cada campanada fan «pu-put!», etc., etc.

La «endevinadora» començà per a exigir de la Marieta que li dongués un duro per endavant, el preu de la consulta. Sense el duro al calaix, el Pervenir sempre's feia el sórt.

DIVENDRES

— No alcem gaire les cames, noies, que avui és dia de peix.

Aleshores l'amiga, que ja havem insinuat que era una xicota avispada, va pendre la paraula i va dir:

—La Marieta vol que li expliqui lo que li passarà; però com a garantia de que serà cert i de que vostè ho endevina tot, voldria que abans li digués coses que ja li han succeït...

La «endevinadora», un xic pertorbada, però dissimulant, replicà:

—Molt bé!—Prou, prou: No hi tinc cap inconvenient.

—Digui, doncs.

—En primer lloc, vostè ha estimat molt a un jove...

—Ai, nol... Això sí que nol—interromp la Marieta.—

Li juro que no he estimat mai.

—Vostè va tenir una vegada un disgust...

—Mai de la vida!... Si allà al poble sempre estava de gresca i aquí encara més.

—Vostè, en certa ocasió, ha sofert una perdua de diners.

La amiga, no podent-se contenir:

—Vaja, donal... al últim!... Aquesta sí, que te l'ha endevinada!...

—Jo, una perdua de diners?... Quins diners?

—Les cinc pessetes que li has donat al entrar, ximpleta!...

ECHO

L'HOMME REVOLUCIONARI

—Quina imprudencia, aquests russos! :

Qui pega darrer, pega dos cops

De tota la taula sortí un crit unànim:

—Que parli l'Iglesias, que parli l'Iglesias.

Endebades s'insistí. L'il·lustre dramaturg es va negar a parlar. Els que coneixen el temperament sentimental de l'autor d'*Els Vells* pensaren que aquest no volia llençar una volta més la seva eloqüència—aquella paraula seva lírica, ardorosa i cordial—contra els enemics del teatre català. Ademés, la seva intervenció decisiva en la radiant restauració del «Romea» devien imposar-li una voluntaria prudència.

I parlà En Roca i l'Apeles Mestres i En Borrás i En Rusiñol. I un d'aquests digué que En Guimerà, En Rusiñol i l'Iglesias eren els tres vells patriarques del teatre català. L'Iglesias s'estirà més nerviosament el bigoti, i quan noves veus ressoïaren, demanant que parlés, ja no es negà, ni va témer exaltacions. S'aixecà, alt, barbut com un cavaller de la Taula Rodona de l'escena catalana:

—No, jo no sóc vell, jo no sóc vell, jo no ho seré mai. Jo moriré com un jovincel, de cara al cel, arrapat a la terra.

Una mica incòmoda la postura que l'Iglesias va triar per a llençar el postrer sospir dramàtic, però en aquell desig de morir sempre jove en l'actitut de l'àngel caigut, tothom va comprendre perquè l'Iglesias es va negar—i es nega moltes vegades—a parlar abans que els altres. Ho fa per a poder rectificar.

Vagues

A Madrid s'ha acabat la vaga general, però aquí la tenim permanent. Tres endèmies són característiques de Barcelona, les vagues, el tifus i el glosari. Tant ho són que es va creient que als obrers se sumaran, com a nous vaguistes, els amos. Però no un *Lock-out*, no a tall de represalies, sinó com a víctimes.

Mirin, sinó. A can C....., es va casar la noia. Era dissabte. El bon home, joiós, deixà la fàbrica cap allà a les deu, anunciant-ho: «Vaig a casar la filla. Vosaltres, com cada dissabte, podreu cobrar aquest mateix dematí.» I marxà. Els obrers, darrera d'ell, cobraren i marxaren. El dilluns els cridà: «Què va passar el dissabte?» — «Res; com que casava la filla, vàrem creure que no ho tenia de celebrar vostè sol i tocàrem el dos. Si no li agrada, digui-ho i el tocarem també avui.» Se resignà. Un obrer podia fer vaga, però ell era amo i l'amo no pot apel·lar ni a la dignitat, ni a la solidaritat, ni a la proclama, ni al míting.

Un altre dia, a la fàbrica d'En M....., un obrer portava una peça que acabava de treure de la barca. El va veure l'amo i com que lo estipulat era portar tres peces, l'interrogà:

—Com és que no en porteu més que una?

L'obrer, amb la peça als braços, com qui porta una criatura, posà una cara trista, li començaren a tremolar les cames i digué:

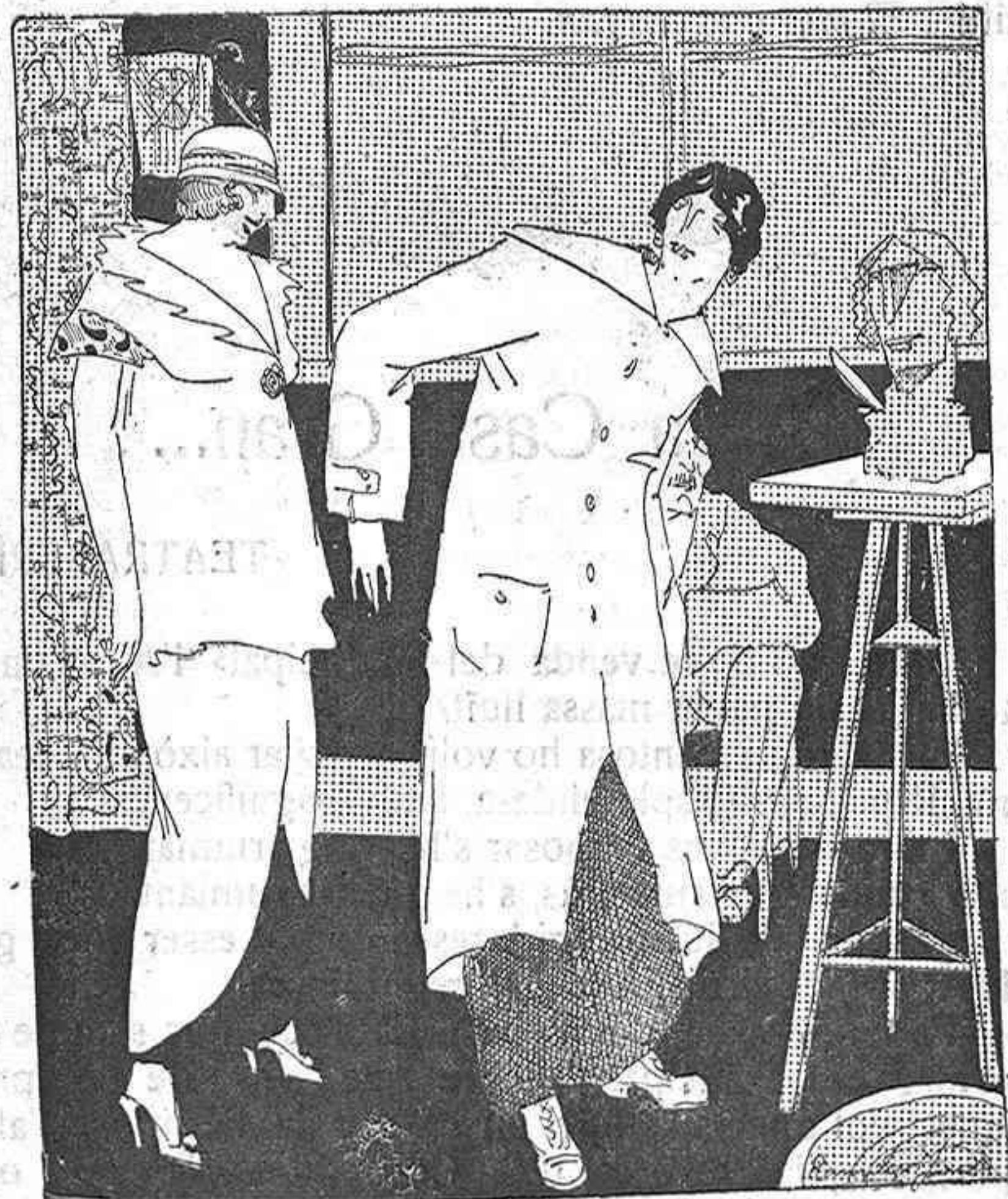
—Per a lo que vostè em dona, que no és prou per a alimentar-me, una peça n'és massa i tot.

IGUAL QUE AHIR

—Tot això que han vist es lo que'n diuen la Reforma.

—Ja! .. Ja me'n recordo, que quan era petit hi jugava a bales.

OPINIÓ SINCERA

—Què me'n dius d'aquest bust de pagès que acabo de fer?

—Que una cosa es l'escultura i una altra l'agricultura.

Els braços fingiren un esforç per a aguantar la peça tota xopa, però aquesta caigué, l'aigua s'escampà i el pobre amo restà allà com una gallina mullada.

Però l'anècdota més característica i graciosa pertany an aquell fabricant, el nom del qual no volem donar tampoc per a que no pateixi el seu decor burgès. Els obrers de la seva fàbrica estàn sindicats i en ella no poden treballar més que aquells que pertanyen al Sindicat. L'amo que anava passejant-se va veure unes peces arreconades i les agafà per a trelladar-les al lloc adequat. Un obrer se li apropà:

—Com us dieu?

—Que com me dic?

—Sí.

—Prou que ho sabeu. Té gracia. Jo sóc l'amo de la fàbrica.

—L'amo de la fàbrica? Miri, aquí no pot treballar ningú sense estar sindicat. Amb això, passi pel despatx, dongui el nom i jo el portaré a la Societat per a resoldre.

Pels amos ha arribat el mal temps. Allà a Rússia, Catalina Breschko, «l'avia de la revolució», que ha passat quaranta anys a la Siberia, ha estat rebuda en triomf i l'han allotjada en el Palau Imperial. Ha arribat un mal temps pels amos. Però tothom dirà: Qui fós amo!

Amor, ànima del món

En *El Poble Català*, i en un article anònim fet indubtablement per l'inspirat i modest poeta Alfons Maseras, es posa per lema aquella frase: «En amor pateix més el que dóna que el que reb...—*Alfons Maseras.*»

Segons. Don Jacinto Benavente, expert en psicologies eròtiques, acaba d'estrenar una comedia d'amor que es titula *El mal que ens fan*.

A la Casa Gran...

TEATRALERÍES

Amb això de la venda del «Principal» l'Ajuntament no ha fet un paper massa lluït.

En Durán i Ventosa ho volia arreglar això del teatre municipal, amb esplendidesa, amb magnificència...

I l'home, abans de posar-s'hi, vingua rumiar.

I rumia, que rumiaràs, s'ha quedat rumiant.

Perquè la solució regidoresca no pot ésser més gal-dosa, ni més xiroia, ni més... regidoresca.

Parlen, tracten, discuteixen. L'un diu que s'ha de reformar el «Principal», l'altre que s'ha de comprar; aquest vol que es compri un solar a la Reforma, l'altre que s'adopti el projecte d'En Corominas... Tot són opinions, crits, criteris i interès, sobre tot interès, molt interès. Tant interès, que no els ha deixat fer res, l'interès.

En Vila no Marieges hi ha portat la seva activitat—sí que l'hem feta bona!—que xoca amb la serenitat *pratista* de En Durán.

Finalment (una cosa o altra s'ha d'acordar) decideixen pendre un acord.

Al menys que hi hagi un acord. La qüestió és que s'en parli en una acta que certifiqui el *infrascrito* secretari.

Ja està. Ja tenim acord. I quin acord! Un mil·lió de pessetes destinat a un teatre nou de trinca. Eh? Què tal? Fem o no fem les coses?

Naturalment, aquest mil·lió és en el Pressupost extraordinari que, naturalment, s'acordà no aprovar!

Magnífic Ajuntament!

Ja pot En Vila aconseguir un acord i una acta davant sos electors i mentrestant En Durán i Ventosa té temps d'anar-ho rumiant amb calma. La qüestió és no precipitar-se. Veu? Ara ja està més clar això. El «Principal» ja està descartat.

*
**

Conversa mantinguda a l'Ajuntament per dos capítostos que no anomenarem i que traslладem aquí, sense esbrinar segones intencions:

—No t'has fixat? Tot va ésser entrar En Rocha a la Junta i quedar venut el «Principal».

—Això sí que és arribar i moldrel!

—Però d'on han sortit aquestes senyorettes pelotaris? No n'havia sentit parlar mai.

—Es afer d'En Dessy Martos, que crec que pretén ésser al «Frontón» una especie de *regisseur*... intel·lectual.

Els dos personatges es perden pels corredors. Sols sentim, al moment que fugen per una porta, el nom de En Vila Marieges que ells pronuncien, amb grans rialles i un comentari que fa un d'ells:

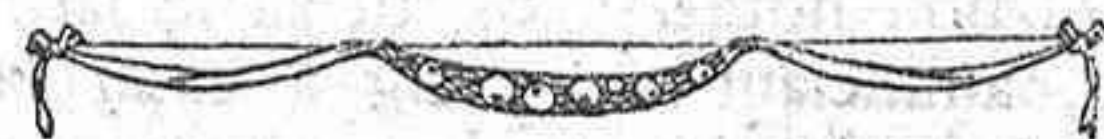
—Sempre badal

*
**

Després de tot això, amic llegidor, si vas a l'Ajuntament i preguntes què hi ha respecte al teatre «Principal» et parlaràn d'un acord i d'un Pressupost.

No et deixis enredar. L'acord ja sabem quin és. Però el pressupost també. Només hi creuen els cànids.

Tu no et creguis res. En Durán i Ventosa encara s'ho va rumiant. N'hi ha per a temps.

Canvi d'estació

La gran guerra europea, millor dit, la gran guerra que d'europea sols en té el nom, car d'ençà que entraren en ella els japonesos, els canadencs, els indis, els negres del Senegal i els voluntaris catalans, se n'hauria de dir la guerra de Babel, i amb el major motiu ara que han trencat les seves relacions diplomàtiques amb l'Alemanya pobles tan grans i tan distanciat en espai i en costums com Xina i Estats Units; aqueixa guerra de races, de llengües i de civilitzacions, doncs, ha arribat a canviar i a invertir moltes de les valors que semblaven immutables per a la misera humanitat.

Una d'aqueixes valors invertides, canviades, capgirades com una mitja al garró ha estat, sense cap mena

A càl senyor Ramón

de dubte, el sentit que tothom donava als efectes de les estacions Primavera i Tardor amb respecte a les seves característiques generatrius i fecondants segons la Naturalesa.

Això és quelcom dur d'entendre, però espero que amb l'ajuda d'una mica de bona voluntat per part del llegidor i l'exposició d'un exemple vulgar i senzillíssim de part nostra, la paradoxa esdevindrà clara i precisa.

Abans Primavera equivalia a flor, a florida; i la tardor a fruit, a cullita. Ara els aliats, particularment els anglesos, que són uns murriets que coneixen com ningú l'art del diable, car tenen per director suprem al demiurg Lloyd George, han donat un tom absolut a tot això, com aquell qui gira una truita a la paella. Pels anglesos la Primavera s'ha tornat Tardor i la Tardor Primavera; a la Tardor, gran florida de municions; a la Primavera... gran collita de pobles.

JESUS QUE TORNA

El Kaiser.—Entorna-te'n que no hi has de venir a fer res aquí. El calvari ja'l pujaré jo, aquest any.

—Ai, Déu meu! Aquest dolor als ronyons i aquesta formigor a les frontices i aquestes punxades al costat, això no és viure.

—Bé, donal...

—Sí, bé, bé. A vostè voldria veure-li.

—Jo no, però si arribés el cas no'm planyeria tant.

—Perquè vostè és mig lirona; jo per sort o per desgracia tinc el cap ben clar i coneixo els mals i els hi segueixo la ruta i m'apunto on me pessiguen.

—Puc ésser tan lirona com vostè vulgui, donya Laieta, però jo en el seu cas, i sobre tot sabent-me tan de cor les meves flaqueses i poguent-les explicar fil per randa, ja sabria el que haig de fer.

—Què?

—Res; deixi-ho córrer... Soc una beneita jo.

—No'm facis dir els salms a l'inrevés. Què faries tu? Veiam.

—Donar un pas.

—I ara! Sonàmbules a mi? Que no sabs que soc catòlica, apostòlica, romana i peregrina?

—Però...

—Calla, calla! No hi vui tractes amb aquestes donotes que tenen tractes amb el dimoni. Una vegada vaig deixar-me tentar, i per a consultar sobre les malalties del meu Josep, que al cel síal, me vaig deixar portar a un pis del carrer de Sant Pau. Mare de Déu! Ella s'estava asseguda en un silló, amb la cabellera deixada anar i els ulls clucs; de tant en tant feia: hil, hil, hil, i se cargolava.

—Jesús!

—No ho sabs tot; jo que miro i veig una gabia com aquesta, aquí on refila el canari, m'hi acosto, i sabs què hi tenia? Llargandaixos.

—Jesús! Devien ésser per a oli.

—Sabs que nosaltres tenim gat? Doncs ella en comptes de gat tenia serpent. Veure-la i fogir fou tot hù. De totes maneres, a la porta me feren donar dues pessetes. I a un recó d'aquests vols portar-me? I ara!

—Però no, dòna, però no; lo que vostè diu és un mal pas; lo que jo li proposo és un bon pas. Vagi a veure al senyor Ramón, va nàixer el Divendres Sant i té una creu al paladar.

—Vols dir?

—Li asseguro que si volgués vendre ampolletes d'escopina guanyaria un dineral; però ell que no fa els remeis els administra directamet al pacient.

—Còm?

—Això depèn del mal; segons a qui l'escup.

—On?

—Allà on pertoca. A qui al clatell, a qui al melic, a qui al palmell

L'ENTRADA DE LA PRIMAVERA

Com havia d'ésser, segons el Calendari

de les mans, a qui a la panereta, àdhuc a alguns a la boca.

—Exl...

—Deixi's d'ex, la qüestió és curar-se.

—Tens raó. I on viu?

—Cap allí a Sans; ja li acompanyaré jo.

**

(Una cambra gran, fosca, sense més llum que la que entra per una porta tapada amb una persiana verda; al costat de les parets uns bancs; assegudes en ells dones de tots els estaments, entre elles donya Laieta i la seva acompanyanta.)

—Diu que fa miracles?

—Li asseguro.

—Es que a més de savi té un dò del cel.

—Ja pot dir-ho.

Una veu, des de dintre:

—Què és un safareig això? Que no callareu, bandarres? (Silenci. Segueix la veu:) Que entri qui li toquil

(La senyora Laieta entra en una habitació on hi ha un home de quarantacinc anys assegut darrera d'una taula, voltat de llibres vells enquadrats de pergami. A terra, al seu costat, hi ha un cabaç ple de moneda.)

—Déu lo guard!...

—Déu, la Verge de l'Ajuda i el Sant Cristo de Betlem ens guardin a tots.

—Venia...

—Per a curar-te.

L'ENTRADA DE LA PRIMAVERA

Com ha sigut, en realtat

- Sí, senyor; veurà, a mi me fa mal...
- Callal A mi no tens d'explicar-me què et fa mal; prou que ho veig.
- Es que...
- Callal Té, amb aquesta recepta vés a cà l'herbolari del carrer de la Cucurulla, el senyor Pere; no t'erris, és l'únic bò. Ell ja et dirà com has de coure les herbes. Mig gotet en dejú cada dematí.
- Què li haig de donar?
- Res; aquí és la voluntat, tira-ho a la senalla.
- (Donya Laieta llença un duro i va per anar-se'n.)
- Espera't.
- Mani.
- Resa un Parenostre. Estàs?
- Sí.

- Obre la boca. Aixís. Paf! (Li escup dintre.) Ja te'n pots anar.
- Gracias.
(Al carrer.)
- Sabs, noia, que sembla que estic més aconsolada?
- No li vaig dir?

-
- L'orgull de la salut.
Dos vells amics discuteixen sobre la respectiva fortalesa.
- Desenganya't, jo estic més bò que tu.
- I cà, home!... Si tu estàs magre com un clau.
- Precisament, com un clau; per això tinc una salut de ferro.

La pera de la palma

Era el diumenge de Rams i a l'hora de la benedicció de les palmes. Els nois sortiren del col·legi, vestits amb aquells uniformes tan bufons de jec de punxa, botons daurats i gorra amb un número a sobre.

Anaven de dos en dos arrengrats i sota la vigilància de dos o tres mestres. Entre els nois hi havia un pobre malaio tot just arribat de Filipines; quasi no sabia parlar en castellà, no s'avenia a menjar lo que nosaltres, i tenien de donar-li arroc bollit. Ara per lo que sentia una passió era pels dolços.

La comitiva entrà a l'església, perquè a missa era on conduïen el remadet escolar, quan més burgit hi havia, quan com al final de Macbet els boscos s'havien traslladat de lloc i els llores carregats de rosquilles s'agitaven remorosament i els palmos pujaven i baixaven frenèticament per a fer créixer la cua al ritme de:

Santa Magdalena
porta una cadena
per lligà'l dimoni,
Visca sant Antonil

o bé

Obríu! Obríu! Obríu!
que volem entrar.

Als nois blancs no'ls venia de nou l'espectacle, també hi havien anat ells amb el palmó a coll mostrand orgullosos als transeunts admirats els dos pams de cua que havien tret al palmó, però el pobre malaio s'ho mirava astorat, de sobte vegé al seu costat una nena com un àngel, rossa, vestida de blanc i carregada amb una palma materialment coberta de llaços i confitures.

El filipí ja no tingué ulls més que per a la noia i la palma; després per la palma sola i finalment per una pera confitada, grossa, hermosa, coberta de sucre com si hagués nevat a sobre.

No pogué resistir la tentació; allarga la mà, dona estirada, arrenca el fruit i clava mossada mentres la nena cridava:

- Ail ail ail
- Què tens?
- Aquest mico em pren les peres!

Com Adam fou expulsat del Paradís per una poma, el mico ho fou del temple del Senyor per una pera.

ESPURNES DE LA GUERRA

La retirada dels alemanys en el Somme i en el Oise, ha sigut un càlcul. Els alemanys no fan res que no sia per càlcul. Ells no reculen dos pams que no sien premeditats, medits, pamats, amb les seves mides hen geomètriques. Quan han de perdre d'un modo estratègic, es reuneix el Kaiser amb l'Estat Major i diuen: «D'aquí sis dies, tres hores i catorze minuts, perdrem tants pams i a tal indret. Preparem la pèrdua ben ordenada.» Quan el Marne, ja sabien fins on havien de recular: ho tenien apuntat amb banderetes; quan a Verdun, també sabien del modo que

havien d'anar endarrera. Havien marcat un meridià, amb graus, metres i mil·límetres. L'exèrcit alemany dona gust. Saben els homes que han de morir, saben els canons que'ls hi tenen de pendre, tenen destinats els presoners que's deixaràn agafar per hectària i, oh previsió de la disciplina!, saben aixís que deixen un lloc, o sia una retirada tàctica, tot lo que tenen de destruir, tot lo que tenen de fusellar, els orfes i viudes que deixaràn i els pobles on pegaràn foc. Mai la ciencia d'anar endarrera havia sigut tan metòdica.

Un altre exèrcit que no fós l'alemany, quan té de fugir d'un país, i alguns soldats incendien o destrueixen, se excusen amb la passió, amb la ira, amb l'odi, amb la venjança, amb el maligne esperit de la guerra, però els alemanys no; amb ells tot és càlcul. Per càlcul diuen que han destruït tot lo que havien de destruir. Per càlcul han tallat d'arrel tots els fruiters de tota la planura, per a administrar-los la ruïna; per càlcul, cremen totes les cases, per a socialitzar la misèria; per càlcul, aterren les esglésies, per a igualar tota silueta, i per càlcul s'emporten els mobles, i si són mobles d'art encara millor, perquè no puguen servir de trinxeres. Un poble aixís no té preu. Tot lo que fa, sempre està previst. Aquests homes d'Alemanya disposen de un cervell tan cronomètric, que per a tota brutalitat tenen minuteria que les marca.

Estem segurs que an aquestes hores ja saben els minuts i els segons en que hauràn d'abandonar la França i la Bèlgica d'una manera estratègica.

L'alemany ve a ésser un troç de vianda amb un sismògraf al mig del ventre.

XARAU

Com sia que tots els plats forts els guarden les empreses pel dissabte de Gloria, diada en que tots els teatres formals acostumen a donar al públic debuts de companyies, inauguració de temporada o bé estrenes sensacionals, donant-se el cas de que el pobre revister que volgués complir amb tots els espectacles s'hauria de fer a bocins, aquesta setmana ha resultat bastant insulsa i anodina en lo que es refereix a aconeximents teatrals.

Posats a la tasca de donar compte de lo més sobressortint, ens caldrà sols remarcar que al «Novedades» ha continuat amb èxit la campanya catalana que es feu a base del *Jesús que torna*, drama que segueix essent celebradíssim, com també segueix essent rigut i aplaudit el sànet d'En Rusiñol *A cà l'antiquari* que li serveix d'apèndix. Per a demà, dissabte, s'anuncia el benefici del simpàtic actor Jaumet Borrás, amb una funció molt escollida.

Al «Tívoli» se les guanyen a polç donant tocs i més tocs a la celebrada opereta *El vals de los pájaros* i a la revista monteresca *Sant Jordi mata l'aranya* que, com insinuàrem fa pocs dies, ha guanyat notablement amb la retallada de números pesats que se li feu. Dels projectes per a la temporada de Pasqua en parlarem amb el deteniment que es mereixen en el número vinent.

Al «Cómico» han celebrat el benefici de l'aplaudida primera actriu Fernández Villegas amb *Los muñecos*. Ademés En Morano ha sigut ovacionat durant tots aquests dies amb les millors obres del seu extens repertori, poguent-se afirmar que la seva campanya popular en el Paral·lel ha constituït un veritable triomf personal pel gran actor.

A l'«Espanol» s'ha estrenat un divertit vodevill *La gallina boja*, que sense ésser ni més bò ni més dolent que els altres, vé a augmentar el repertori d'obres alegres i verdoses, a les quals el públic d'aquella casa es mostra tan aficionat. La *troupe* Jordi el juga molt bé.

Al «Victoria» continuen les calderades amb motiu de les representacions de *La cancion del olvido*, acompanyades ara de les de *El carro del sol*, també del mestre Serrano, que ens està resultant el compositor més garbós i més *sandunguero* d'Espanya. Sobre tot en el gènere a que es dedica, no creiem que ningú, avui, li passi la mà per la cara.

Al «Principal», de Gracia, està acabant la seva temporada l'aplaudida companyia sarçuelera d'En Calvo, que ha vingut fent les delícies de la barriada amb lo bò i millor del repertori xic. Són, aqueixos, artistes de molta fè i voluntat i de no escassos mèrits, acompanyats d'una gran modestia. Nosaltres hem tingut ocasió d'aplaudir-los en obretes—diquem-ne clàssiques—com *Los chicos de la escuela* i *El pobre Valbuena*, i podem assegurar que s'han portat a l'altura dels comedians de nom.

I ara que parlem de Gracia, sabràn que en el «Pompeya» va estrenar-se, dissabte passat, una obra dramàtica en tres actes, d'En Florenci Cornet, amb el títol de *La fosca*. No'ns entretindrem en detallar l'urgument d'aqueix drama atapeït d'escenes fortes i punyentes, que denoten en el seu autor un temperament de dramaturg. Si ho fessim, pot-ser hi descobriríem alguna reminiscència de la llevor escampada pels grans mestres Ibsen, Zola, etc, reminiscències involuntaries sens dubte, però filles de l'influència que aqueixa literatura dramàtica ha exercit sobre el nostre jovent. La mateixa força—força que prové de la manera de veure l'acció i que domina en quasi totes les situacions, principalment en els finals d'acte—perjudica, al nostre entendre, la bellesa de l'obra, perquè moltes vegades hi escauria millor una dolça emoció que un *desespero*. D'aquí que sembli més aviat un *melodrama* premeditat, que un drama real i sincer. Fetes aquestes salvetats, que tenim l'obligació de fer per a no enganyar al jove autor, devem constatar amb satisfacció que de *El Llop a La fosca* el senyor Cornet ha donat un gran pas. En la nova producció s'hi veu molta més traça i el diàleg està millorat en el sentit de naturalitat, encara que no sigui prou teatral; hi han, quedat encara alguns lirismes i algunes paraules que no s'adapten pas a la condició dels personatges.

En Santacana, dintre de les seves facultats, va interpretar amb amor el protagonista. La senyora Verdier, En Sirvent i els altres arrodoniren el conjunt.

L. L. L.

De partits d'extrarradi podríem calificar els de futbol celebrats diumenge passat a la nostra ciutat. Per a anar-hi hauríen hagut de pagar una pesseta, com els Bancs amb les lletres de canvi.

L'un, *Uni-Barcelona*, tingué lloc per les immediacions de Sant Gervasi i l'altre, *Inter-Espanya*, en el cor de Sans, la barriada de l'«Espanya Industrial».

El *Barcelona* guanyà a l'*Uni* per 4 goals a 1, cosa natural perquè els estudiants estan no gaire ben situats en aquests darrers dies a pesar de que's porten un grupet de partidaris que a cada goal que fan, mouen un escàndol.

I l'*Espanya* volgué refer-se del paper d'estraça que havia

fet l'altre dia jogant amb l'*Espanol* i guanyà a l'*Inter* per 6 a zero. Allò semblava una fusellada en tota regla.

Resultat d'això. Que desestimada una protesta que tenia presentada el *Barcelona* pels 20 minuts de partit amb l'*Inter* als qui no acudí i quals punts se donen al club de Sans (cosa que no ens estranya perquè al *Barcelona* mai se li ha donat la raó, encara que la tingui), queda l'*Espanya* amb majoria de punts sobre tots els altres Clubs i tots els partits jogats, a pesar de portar-ne dos de perduts i un d'empatat.

El Campionat per lo tant, és definitivament de l'*Espanya* car no creiem an aquestes altures vinguin noves modificacions i diumenge anirà el club roig a Madrid a veure si guanya al *Madrid* les semifinals i per Pasqua vindrà el *Madrid* aquí a jugar el segon partit també semifinalista.

Ja vàrem dir, que, exceptuant el nom, no'ns sabia pas greu que fós l'*Espanya* campió ja que després de lo que ha lluitat, ben merescut se té aquest títol. Aixís doncs, desitgem als nois de la samarreta vermella una bona sort i a veure si ens porten el Campionat d'Espanya.

Altra manifestació deportiva de diumenge fou el *Cross-Country Vallmitjana*, una cursa a peu, que guanyà en Prat, com sempre.

I parin de comptar.

HIP

Sota el castell ⁽¹⁾

NOTES

Hem muntat la gran pedrera de Montjuic per a amarar-nos de sol i omplir-nos el pit amb les dolces emocions que els ulls bestreuen, quan aquell s'aixeca triomfant i una matinada esquisida enceta un dia magnificent.

Hem escombrat del magí el record dels drames que feren trontollar la muntanya i arrencaren mundials indignacions; hem guaitat Barcelona, la ciutat que ens ha près com a rellogats, llençant als vents els roncs seguits de les seves industries, embestint les muntanyes, fent-se passera de dos rius, rebejant-se en el Mediterrà...

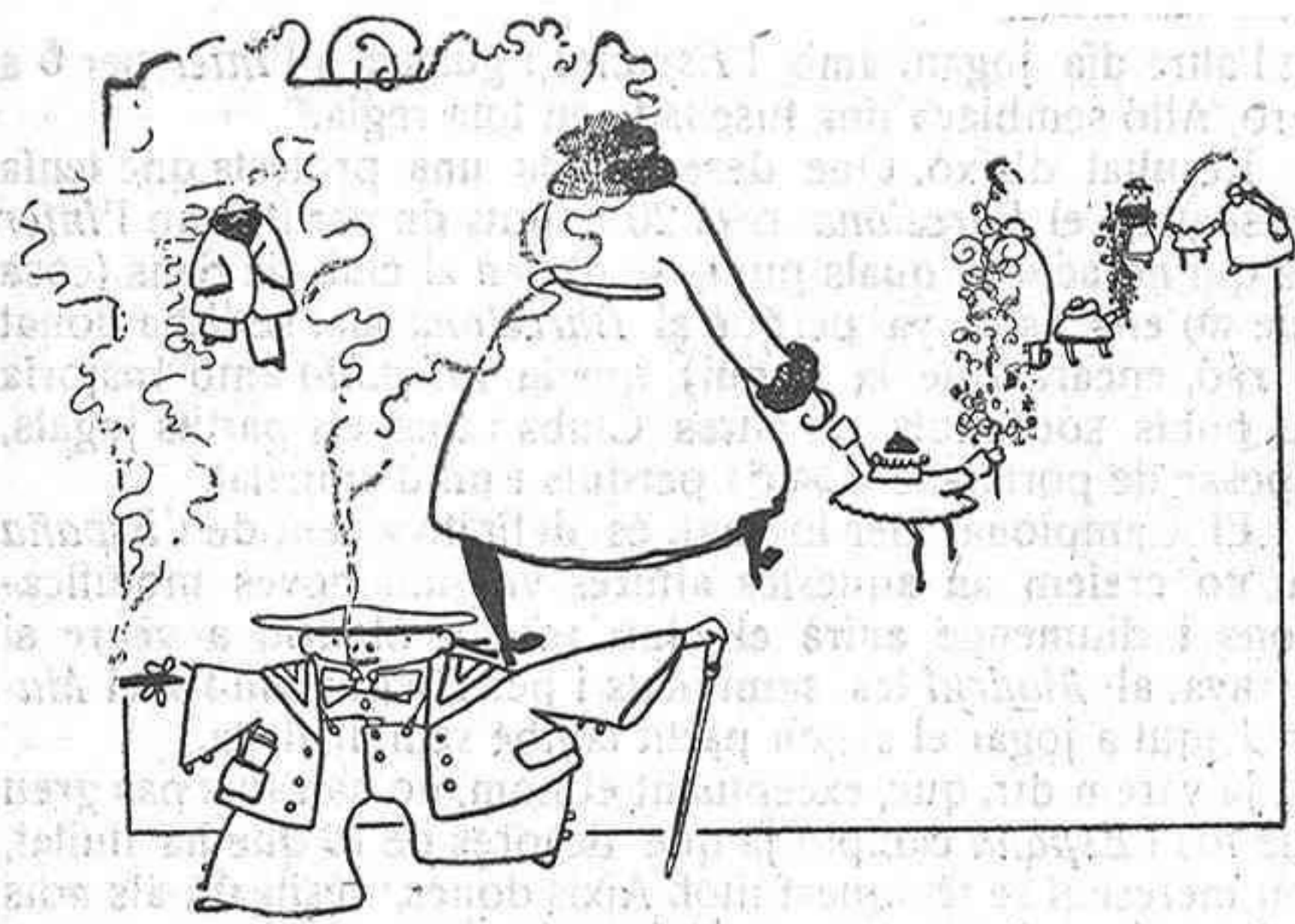
I aquí, darrera les meravelles que ens han enlluernat sense aixecar-nos el cor, i darrera les tristeses que ens han esmentat els oripells de la urb immensa, hem sentit una mena de nostalgia pel poblet esquifit; amb una dotzena i mitja de carrerons mal-forjats; amb tres placetes que apenes retallarien la plaça de Catalunya barcelonina; amb un fanalet de petroli a cada cantonada per a les nits sense lluna, d'una monotonía totjust trencada per l'*Alabado sea Dios!* del sereno, caixer de secrets, intimitats i flaqueses, captaire de peces de dos quartos, repartidor de granets d'anís a la quitxalla...

Treballavem en una fàbrica paperera. Una altra fàbrica del mateix amo era separada per un hort, i l'aigua anava al segon salt, fent moure la fàbrica més baixa.

A les *tines*, els moços compraven L'ESQUELLA i *La Campana*, i al vespre, després de sopar, fugíem nosaltres escales avall, entravem a les fosques a l'edifici, baixavem a les *tines*, despenjavem L'ESQUELLA i fugíem a les palpenes, per a llegir-la al peu del llit, sota el llum de

(1) Amb motiu del Número 2000 de L'ESQUELLA.

EN MILHOMBS

—Jo rés de palmes!... Si'm volen be-
neir el cigarro... bueno!

ganxo descansant damunt d'un mig full blau d'embolicar resmes.

A l'endemà ens llevavem abans de les quatre i retornavem al seu lloc el periòdic, no fós cas que se l'enduguessin els moços de la tina.

*
**

Hem patit els dolors indescriptibles de la manca de mitjos.

No poguer posseir un periòdic quan adeleradament se'l desitja, és poc menys que estalviar el pa. Veure'l a les mans dels altres i dalir-se amb les rialles que inspira el xisto o la caricatura, és un torment.

I quan es tenen dèu cèntims, passar per davant de la casa on viu el corresponsal, sagrari de novelles fantasies, i no veure el paquet quan fa una hora que ha arribat el correu, o veure'l sense obrir quan pot-ser guarda una xarada o unes cantarelles nostres, és una tortura que no entendrien els qui no han passat el *sarampió* de l'entusiasme per les ratlles curtes. Quantes vegades forem nosaltres quins, amb permís, obriem els paquets!

*
**

En un dels nostres viatges a Barcelona, encepogat en divendres, comprarem L'ESQUELLA. Publicava una poesia nostra. De bona gana hauriem agotat l'edició, comprant tots els exemplars dels quioscs!

I aquell dia de sol ens feia ramblejadors satisfets, pagant-nos una pila de fadigues passades.

J. COSTA I POMÉS

Amb l'assistència de uns cent cinquanta començals, tot gent de viso en el món de les arts i de les lletres, tingué lloc diumenge passat, en el Restaurant del Park, l'anunciat banquet an En Guimerà; homenatge d'admiració al patriarca per l'èxit de sa darrera producció dramàtica *Jesus que torna*.

Després del dinar, bastant defectuosament servit, s'alçaren a parlar diferents senyor, enlairant la personalitat literaria, artística i catalanesca de don Angel i agraint l'actitut rumbosa dels nous empresaris de Teatre Català, distinguint-se entre'ls

discursejadors! l'Enric Borrás, En Roca de l'Ateneu, En Santiago Rusiñol i l'Ignasi Iglesias.

En Guimerà donà efusivament les gracies a tots.

Després de l'àpet els concurrents al homenatge anaren en processó a depositar les flors de la taula als monuments d'En Pitarra i d'En Fontova.

Llegim en la «Carpeta Municipal» de un dels populars rotatius barcelonins:

«El Kiosco de la plaza de Urquinaona, destinado a la venta de periódicos, ha sido adjudicado en pública subasta a la esposa de nuestro compañero en la Prensa y redactor de *El Día Gráfico* don Luis Figuerola.»

D'ara endavant sí que ningú podrà dir que els periodistes no siguin ben *periodisies*.

Fins vénen periòdics!...

Llegeixo:

«Una senyora del carrer del Parlament s'ha suicidat, encenent en el seu dormitori la friolera de cinc brasers.»

Devia anar grassa, questa bona dòna.

Al preu que avui està el carbó!...

Dissabte passat va calar-se foc a la casa de «El Día Gráfico».

Ja ho veuen!

Fins el foc, fins el foc purificador de tota mena de miasmes és aliadofil.

Als bombers que correren a apagar els quatre draps incendiats, els deurà anar bé aquesta vegada.

El Kaiser els hi enviarà la creu de ferro.

Bombes o piules?

S'ha felicitat a la policia barcelonina pel descobriment de una fàbrica de bombes de dinamita.

Ai, ai, ai!... quina mala espina em fan aquestes felicitacions tan precipitades!

Veiam, veiam si, d'aquí pocs dies, als subdits d' En Carbonell els haurem de desfelicitar.

La Joventut Liberal del districte X ha organitzat un chor que anirà per aquests móns de Déu a cantar les *caramelles*. Ja'm penso quina és una de les peces que estan ensajant: *Els goigs de Sant Prim*.

NOTES DE CASA:

De la «Obra Max Bembo» rebérem, encara que un xicotard, invitacions per a l'inauguració del seu Teatre cine.

—Igualment se'ns convidà a la festa musical de la *Schola Orpheonica*, que fou un èxit per a la senyora Gallinet i per al mestre.

Mercès a tots.

Ara sí que và de debò.

La gent de Berlín pateix fam.

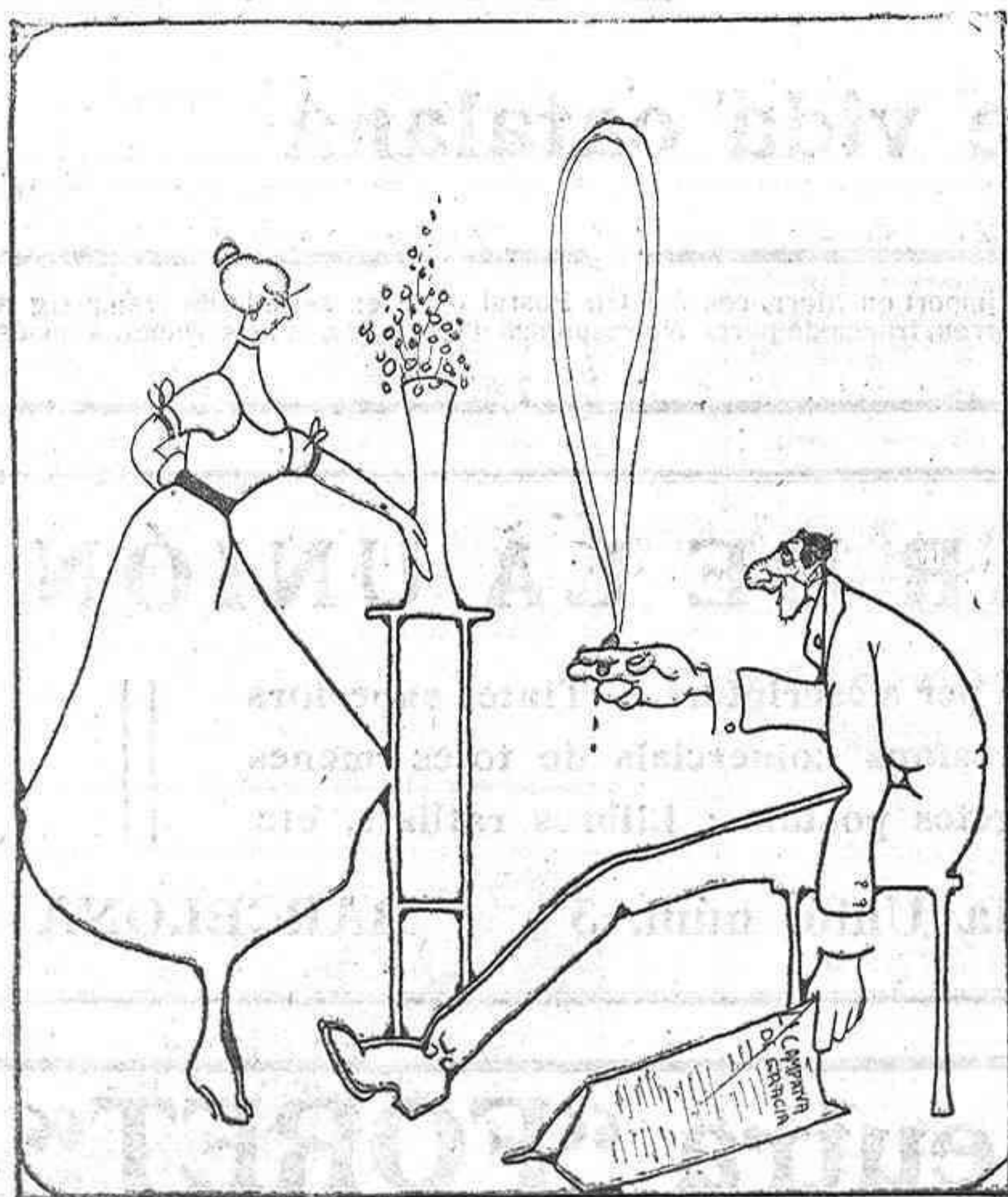
Els mateixos germanòfils ho diuen. El corresponsal de «A. B. C.», senyor Azpeitua, ho ha manifestat en una de les seves funambulesques cròniques darrerament publicades: Els alemanys tenen fam.

La gent de Barcelona, de Catalunya, la nostra gent, també pateix fam. Però la fam que tenen els barcelonins i els catalans, en general, és una altra mena de fam. Tenen fam de curiositat, fam de saber... de saber què serà, al últim, aqueix famós Número 2000 de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA del qual tant se vé parlant a tot arreu, des de les penyes de l'Ateneu fins a les cadires de la *Barberia del Obrero*.

Nosaltres, que estem en el secret, començarem per dir-los que aqueix 2000 de L'ESQUELLA serà un número extraordinari.

—On vas amb el brascret?
—Als Toros!

—On anirem, al *Christus* o al *Jesus que torna*?
—Tu mateixa, però pensa't-hi, perquè segons la doctrina, no més n'hi ha un de verdader.

nari de debò, molt més extraordinari que el que prepara *La Esfera*.

I que de la *Coberta*, que serà una noia maca, en colors, se n'ha encarregat l'eminent dibuixant Ramon Casas.

Estimat llegidor, per a fer salivera aquesta setmana ja en tens prou.

Enguany tindrem quietut completa els dies sants. Els nostres regidors, tan avençats, tan europeus han votat per la suspensió del trànsit rodat.

Una victòria dels carques.

Els estaria bé que, la tarde del dijous o el matí del divendres, a tots els nostres regidors... la senyora els anés de part, i que tinguessin d'anar a cercar ben lluny la llevadora.

Un d'aquests forasters que sempre hi han a Barcelona—i que si no hi són s'inventen—mirava l'altre dia els anuncis d'espectacles, per a decidir-se a on anar a passar la nit.

L'home no trobava més que *Jesus que torna*, *Christus*, *Jesus-illa Unamuno*, i carregat i empipat deixà el diari dient: —Aviat hi haurà més *Cristus* que llangonics!

El dia 7 d'abril s'estrenen obres en tots els teatres. S'inaugura la temporada. Tots els autors voldrien estar conformes en que aquell dissabte fos un *dissabte de gloria*.

Però; ai!

Un home que, a lo que sembla, es perillós en el sentit de que se l'hi han trobat a casa seva dinamita, materies explosives i no se què més ha sigut descobert per uns carrabiners que el creien contrabandista de tabac.

I la policia, mentrestant, què?

La policia, *al tanto!*

Ella no parla, no diu res, però s'hi fixa!

Finalment ha acabat la famosa i tremenda mobilització russa.

L'últim mobilitzat al abandonar sa llar ha encepegat amb una corona. I s'ha fet mal al cap.

L'últim llibre de versos catalans que s'ha publicat porta per títol el molt eufònic de *Segarrenques*.

Home, francament...!

Llegim a las *Notas regionales de La Vanguardia*: «San Miguel del Fai.— Despues de las intensas nevadas de estos dias manan muy abundantes las cascadas.»

Mira que tal! Ja és estrany, ja!

Si'm volen creure, vagin amb cuidado!

Presumit, arribà el diu 21 i, mitjançant el calendari, va anunciar-nos que ja teníem aquí la primavera.

Però l'endema vingué el dia 22 i aquest, irònic i paradoxal, va desmentir al predecessor i es burlà del Calendari enviant-nos una nevadeta i fent baixar el termòmetre pels voltants de zero.

I tornaren les bufandes i els colls d'americana girats i fins tornà a rebrotar algun panalló i tot.

El temps fa el ximple, no és estrany que els homes també el facin.

Antoni López, llibreter, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: apar. n.º 2

TELÉFONO 4115

Obra nova de

Santiago Rusiñol

A cà l'antiquari

Edició popular

Preu: UNA pesseta

EN PREMSA

Número 2000

DE

L'Esquella de la Torratxa

Quaranta anys de vida catalana

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos, si no's remet, además, un ral per a certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaixes.

El millor remei per a curar el
ESTRENYIMENT CRONIC

i evitar les seves fatals conseqüències és el

LAXOL AMARGÓS

Preciós regulador de les funcions gastro-Intestinals
Purgant vegetal suau-Laxant perfecte-Depuratiu sens rival
27 anys de gran èxit. - Proveu-lo i vos en convencereu
De venda en les principals farmacies

BAZAR DE LA UNIÓN

Útils per a escriptori : Tintes superiors

Impresions comercials de totes menes

Targetes postals : Llibres ratllats, etc.

Carrer de la Unió, núm. 3

BARCELONA

Agua oxigenada neutra "FORET"

ANTISEPSIA, HIGIENE, DESINFECCIÓ :: DENTRIFIC ÚNIC VERITAT

REBUTGEU LES IMITACIONS DE L'AMPOLLA I LES QUE NO TINGUIN EL PRECINTE DE GARANTÍA

ARTRITISMO · REUMA · GOTA PIPERAZINA DR. GRAU

Instituto Electroterapéutico

Ronda Unversidad, 20, pral.
(junto a la Plaza de Cataluña)
TELÉFONO 4210

DIRECTOR: DR. J. MESTRE SANCHO

Las diferentes instalaciones con que cuenta este Instituto, contienen todos cuantos aparatos existen en los grandes sanatorios europeos, más algunos otros que única y exclusivamente posee este Instituto, por haber sido inventados y patentados por su Director. Gracias a ellos y a la técnica especial que empleamos para su aplicación, cada día es mayor el éxito obtenido en la curación de los diferentes estados patológicos, por crónicos y rebeldes que ellos sean

APLICACIÓN DE CORRIENTES

para el tratamiento de: BRONQUITIS aguda y crónica, ASMA, TUBERCULOSIS, PARÁLISIS, APOPLEGÍA, CIÁTICA, NEURALGIAS, JAQUECA, HISTERISMO, EPILEPSIA, NEURASTENIA, ARTERIO-CLOROSIS, HIPERTENSIÓN, ULCERAS, VARIOSAS, DISPEPSIA, DILATACIÓN de ESTÓMAGO, ESTREÑIMIENTO, HEMORROIDES, REUMATISMO, agudo y crónico, GOTA, DIABETES, ESCROFULISMO, ANEMIA, ENFERMEDADES de la PIEL y GÉNITO URINARIAS, etc., etc.

NUEVO TRATAMIENTO PREVENTIVO Y CURATIVO DE LA TUBERCULOSIS

APARATO PARA LA RADIOGRAFÍA INSTANTÁNEA

TRATAMIENTO de la OBESIDAD, especial de este Instituto, ÚNICO DE RESULTADOS POSITIVOS

HORAS DE CONSULTA: DE 3 A 8 TARDE • DÍAS FESTIVOS: DE 11 A 1

CAÇADORS!

Les millors espadenyes més ben construïdes, sòlides i còmodes, per a caça, camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.
BARCELONA

Vendes al engrós i a la menuda
EXPEDICIONS A PROVINCIAS

GUILLERMO PATTBERG

Importador de Maquinaria de toda clase, Hierro, etc. :: Fabricante de Guardarropas para Gardas

Teléfono 694 - Direc. tel.: Pattberg
Cortes, 649, ent.º BARCELONA

Drogueria Sant Jordi

PERFUMERÍA || COMESTIBLES
|| PRODUCTOS QUÍMICOS ||

Carrer del Call, 7 :: Teléf. 8907
BARCELONA

BLOKS NOTES

a DEU cèntims

BAZAR UNIÓN :: Unió, 3
BARCELONA

PÍDASE EN TODAS PARTES

LICOR BREA MÚNERA

CONTRA

- CATARROS
- TOSES-BRONQUITIS
- EXPECTORACIONES
- ASMA Y DEMAS AFECCIONES DEL
- APARATO RESPIRATORIO

LABORATORIO MÚNERA
CASA FUNDADA EN 1875
BARCELONA

El mejor disolvente de los uratos
Asepsia de las vias urinarias
Oólos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Tifus
Gota

UROMETINA
LAMBLOTTE HERMANOS
Sinapina - Urotropina - Hexametileno tetramina - Formina

PÍDASE
folleto expli-
cativo. Muestras
a los Señores médicos

Agto. gen.: S NAVARRO
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

DIES SANTS

Tal les coses s'han posat
que fins hi haurà monument
a Casa la Ciutat.